

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ:
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ.** Наукові записки Рівненського державного гуманітарного
університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 30.12.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

Випуск 33, 2005. Наукові записки РДГУ.

9. Трудове навчання. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів: 5 – 9 класи. – К.: МОНУ, ВТФ „Перун”, 2005. – С. 3-207.
10. Шестаковський Л. МНВК – дієвий засіб упровадження концепції профільного навчання в старшій школі // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №2. – С. 14-15.

Резюме. В статті розкриваються теоретичні підходи к содержанию подготовки молодого поколения к предпринимательской деятельности в контексте реформирования образования и требований действительности.

Ключевые слова: предпринимательское образование, содержание образования.

The summary. The article is devoted theoretical approaches to the maintenance of preparation of young general to enterprise activity in context reformation of education and requirements of reality.

Key words: enterprise education, maintenance of preparation.

Одержано редакцією 11.11.2005.

УДК: 373.6:744.9

В.В. ПШЕНИЧНИЙ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ РОЗРОБІ КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ЗА МОНОПРОЕКЦІЄЮ

Резюме. У статті розглядаються теоретичні положення метизації монопроекції на основі проєктивної геометрії, що дає можливість виконувати прямокутні проєкції об'єкта за його центральною монопроекцією.

Ключові слова: абсолютна полярність, моно проєкція, зображення безмежно-віддаленої прямої, площини, головна точка картини, головна віддаль.

Розробка конструкторської документації за монопроекцією пов'язана з визначенням абсолютної полярності. Абсолютна полярність визначається як відповідність прямій площині, точка прямій. При цьому ставиться умова, щоб пряма була розміщена під прямим кутом до площини. Головне значення при цьому мають три взаємо-перпендикулярні виміри зображуваного предмета: довжина, ширина, висота. Якщо розмістити зображувальний предмет так, щоб його довжина була паралельна осі проєкцій, ширина паралельна горизонтальній площині проєкцій, а висота – вертикальній, то дві проєкції на горизонтальній і вертикальній площинах будуть являтися головними розмірами [1]. Три головні виміри предмета будуть паралельні осям прямокутній системі координат. Координатні вісі розміщені під прямим кутом до координатних площин. Отримуємо відповідність – кожній координатній вісі відповідає координатна площина. На кресленні, як в центральній проєкції так і в аксонометрії такою прямою являється зображення безмежно-віддаленої прямої площині, в даному випадку координатна площина, а точка – зображенням безмежно-віддаленої точки прямій (координатної вісі). Така відповідність точки прямій відноситься до абсолютної полярності. Абсолютна полярність визначається, якщо монопроекцією являється предмет, у якого ребра і грані розміщені між собою під прямим кутом.

Визначення абсолютної полярності по центральній монопроекції необхідно для рішення метричних задач. Фотознімок являється центральною проєкцією. У фотознімку головна точка картини – точка перетину головної оптичної вісі об'єктива з фотопластинкою. Головна віддаль картини – фокусна величина, що вказана на оправі об'єктива. Якщо нам відомо ці величини то можна по центральній монопроекції (фотознімку) визначити форму і розміри об'єкта. У більшості фотознімків фокусна величина і головна точка картини не відома, так як фотознімки отримують при допомозі фотозбільшувача. У таких випадках потрібно визначити названі метричні параметри по фотознімку об'єкта і установити абсолютну полярність, якщо у об'єкта грані і ребра розміщені не під прямим кутом. Визначення головної віддалі і головної точки картини по відомим геометричним фігурам, що вказані на фотознімку являється необхідною умовою для реконструкції фотознімка.

Реконструкція фотознімка пов'язана з виконанням різних геометричних побудов і визначенням відповідності прямій площині, точці прямій. Для визначення відповідності використовуються ребра об'єкта, що розміщені між собою паралельно. Продовжив зображені ребра до взаємного перетину отримуємо точку сходу паралельних прямих, з'єднавши їх відрізком прямої отримуємо зображення безмежно-віддаленої прямої площини і точки сходу-зображення безмежно-віддалених прямих. Якщо точки сходу прямих являються прямими, що розміщені між собою в просторі під прямим кутом, то маємо абсолютну полярність.

Геометричним місцем точок, із яких відрізок – зображення безмежно-віддаленої прямої площини – бачимо під прямим кутом, являється коло, а відрізком буде діаметр кола. Люба точка, взята на дузі кола може служити геометричним місцем точок із яких бачимо відрізок. Для визначення совміщеного положення центра проєкції потрібно отримати зображення відрізка, точки сходу взаємо-перпендикулярних прямих. Приймаємо відрізок за діаметр і креслимо коло, що служить геометричним місцем точок, із яких бачимо відрізок під прямим кутом. Два кола, перетинаючись, визначають совміщене положення центра проєкції. Головна віддаль-довжина перпендикулярна, проведеного із совміщеного положення центра проєкції прямої-зображенням безмежно-віддаленої прямої площини. Визначенням елементів апарата центрального проєкціювання названими геометричними побудовами можливо, якщо маємо зображення об'єкта на вертикальній картині. У загальному

випадку, якщо зображення являється на похилій площині, то визначення елементів апарата центрального проєкціонування пов'язано з побудовою трьох точок схода взаємо-перпендикулярних прямих. На кресленні маємо центральну монопроєкцію об'єкта та трикутник [2] слідів, що визначає абсолютну полярність. Зображуване тіло розміщено так, що три головні виміри паралельні вісям прямокутній системі координат. Трикутник слідів – це лінії перетину граней тетраедра з площиною проєкції, вершина тетраедра – початок координат. Тетраедер, у якого три ребра – що виходять із однієї вершини попарно-взаємно-перпендикулярні утворюють грані – прямокутники тетраедра, а протилежна його грань – основу.

Аналізуючи властивості такого геометричного тіла отримуємо наступні положення:

1. Ортогональна проєкція вершини прямого тетраедра на його основі є точка перетину висоти тетраедра – головна точка картини, а висота тетраедра – головна точка картини.
2. Трикутник, що лежить в основі прямого тетраедра являється гострокутним.
3. Всякий гострокутний трикутник можна прийняти за основу прямокутного тетраедра.
4. Трикутник схода трьох взаємо-перпендикулярних прямих, якщо всі його вершини власні точки визначає абсолютну полярність.

В аксонометрії головний трикутник слідів визначає:

1. В прямокутній аксонометрії аксонометричні осі являються висотами головного трикутника слідів.
2. Головний трикутник слідів являється гострим.
3. Довільний гострокутний прямокутник можна прийняти за головний трикутник слідів.

Побудова взаємо-перпендикулярних прямих і площин – ключова задача в нарисній геометрії. Визначивши елементи апарата центрального проєкціонування і установивши відповідність між моно проєкцією і абсолютною полярністю можна реконструювати центральну монопроєкцію в прямокутній проєкції і розробляти конструкторську документацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вольберг О.А. Лекции по начертательной геометрии. – М.: Просвещение, 1947.
2. Пшеничний В.В. Особый случай реконструкции перспективного изображения. // Прикладная геометрия и инженерная графика. – Киев: Будивельник, 1972. – Випуск 15.

Резюме. В статье рассматриваются теоретические положения метизации монопроєкции на основе проєктивной геометрии, которая дает возможность выполнять прямоугольные проєкции объекта по его центральной монопроєкции.

Ключевые слова: абсолютная полярность, монопроєкция, изображение бесконечно-отдаленной прямой, плоскости, главная точка картины, главное расстояние.

Summary: in clause theoretical positions metizacii monopropjections are considered on the basis of projective geometry which enables to carry out rectangular projections of object on his central monopropjection.

Key words: absolute polarity, a monopropjection, the image it is boundless - remote a straight line, planes, the main point of a picture, the main distance.

Одержано редакцією 08.11.2005.

УДК: 371.3 (430)

Н.О. ФЕДЧИШИН

ВИХОВУЮЧЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ І.Ф. ГЕРБАРТА

Резюме. У запропонованій статті аналізується один із принципів навчання- виховуюче навчання у педагогічній спадщині німецького теоретика І.Ф. Гербарта та його значення в теорії і практиці навчання. Розглядаються основні напрямки теорії і аналізується зміст принципу виховуючого навчання та окреслюється його вплив на розвиток педагогічної думки.

Ключові слова: принципи навчання, виховуюче навчання, І.Ф.Гербарт, вчитель, учень, предмет.

Перехід України до високотехнологічного інформаційного суспільства зумовлює необхідність глибокого оновлення системи освіти, яка є основою розвитку країни, запорукою її майбутнього. На сучасному етапі докорінного реформування національної освіти важливим є процес визначення оптимальних шляхів освітньої діяльності. Для успішного вирішення стратегічних завдань освіти, науки та виховання доцільно ретельніше вивчати світові надбання минулого та розвиток європейської педагогічної думки з метою їх творчого використання, врахування і практичного застосування. У проєкті Національної доктрини розвитку освіти України у XXI ст. наголошується, що стрижнем освіти має стати навчання і виховання особистості, здатної до творчої праці і професійного розвитку, мобільної в освоєнні та впровадженні новітніх науково-технологічних технологій. Одним із вирішальних чинників системи освіти є комплексний підхід до навчання, тобто реалізації важливої умови формування особистості – єдність її навчання і виховання [5; 317].

Суть процесу навчання, його принципи та методи досліджували Ю.К. Бабанський, М.А. Данілов, В.І.Загвязинський, В.С. Ільїн, І.Я. Лернер, М.І. Махмутов, П.І. Підкасистий, М.Н. Скаткін, Г.І. Щукіна та ін. Хоча проблема процесу навчання не є новою, проте й надалі вона залишається актуальною, оскільки залежить

З М І С Т

<i>Постоловський Р.М.</i> До двадцятиріччя кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки.....	3
<i>Янцур М.С.</i> Перспективи реформування трудової підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів	4
<i>Кирильчук Ю.В.</i> Проблеми підготовки вчителя освітньої галузі „Технологія”	10
<i>Мегем Є.І.</i> Визначення компонентів системи методичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання з проектно-технологічної діяльності	13
<i>Разумна Г.І.</i> Навчальний предмет як засіб естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання	17
<i>Тюска В.Б.</i> Проблема творчості майбутнього педагога у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	20
<i>Шутяк В.Г.</i> Особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні молодших школярів	23
<i>Літковець О.Д.</i> Психолого-педагогічні умови формування графічних вмінь в учнів початкових класів	29
<i>Кашуба О. М.</i> Організація навчально-виховної діяльності на основі сприйняття й передачі інформації у початкових школах Німеччини.....	34
<i>Хоронжевський О.М, Янцур М.С.</i> Сформованість знань з культури праці та гігієнічної культури в учнів основної школи.....	38
<i>Войтко А.І.</i> Професійні проби як засіб підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії.....	43
<i>Саух О.М.</i> Особистісні умови професійного самовизначення.....	45
<i>Ковальська Н.М.</i> До проблеми формування готовності старшокласників до свідомого вибору професії в сфері менеджменту	51
<i>Янцур М.С., Єзерська Н.Р.</i> Професійна спрямованість учнів 9-х класів північно-західного регіону України.....	54
<i>Парховнюк Г. О., Сингаївський Д.В.</i> Формування готовності до професійної діяльності старшокласників з використанням дидактичного комп’ютерного середовища.....	60
<i>Шкворець О.В.</i> Особливості використання образно-асоціативного підходу у проектуванні одягу.....	62
<i>Янцур М.С., Симонович Н.В.</i> Індивідуалізація процесу навчання учнів 8-9 класів конструюванню швейних виробів на основі диференційованих завдань	65
<i>Фещук Ю.В.</i> Шляхи розвитку просторового мислення студентів за допомогою комп’ютерної графіки	69
<i>Войтко А.І.</i> Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи з учнями в процесі педагогічної практики.....	71
<i>Бордюк Н.А., Бордюк М.А.</i> Педагогічні особливості вивчення фундаментальних дисциплін студентами спеціальності „Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання” в умовах нового освітнього простору	73
<i>Дем’яненко Т.П.</i> Шляхи вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання.....	77
<i>Пшеничний В.В.</i> Методика навчання студентів розробці конструкторської документації за монопроекцією	80
<i>Федчишин Н.О.</i> Виховуюче навчання в контексті педагогічної теорії І.Ф. Гербарта	81
<i>Васильченко Г.Ю.</i> Проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів у вищих педагогічних навчальних закладах	84
<i>Носова І.О.</i> Деякі аспекти професійної адаптації майбутніх вчителів трудового навчання.....	88
<i>Парасюк І.А.</i> Проблеми національно-громадянського виховання студентів	91
<i>Петрук Є.О.</i> Педагогічні коледжі технічного спрямування та стан графічної підготовки в них	95
<i>Козяр М.М.</i> Шляхи вдосконалення графічної освіти студентів в умовах застосування інформаційних технологій	98
<i>Мазурок В.Г.</i> Педагогічні умови формування в студентів системи понять еколого-економічного змісту	103
<i>Набочук Ю.К., Павлова Н.С.</i> Управління розумовою діяльністю школярів на уроках інформатики	112
<i>Білінська В.Л.</i> Роль шкільного садівництва і городництва в навчально-виховному процесі початку ХХ століття	116
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні ідеї та досвід М.І. Різоля в контексті розвитку українського баянного мистецтва	120
<i>Герасименко О.А.</i> Освітні заклади на Волині XVI – XVIII століть	125
<i>Маццишина З.А.</i> Виховні аспекти декоративно-прикладного мистецтва в педагогічній думці України початку ХХ століття.....	128
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний принцип системності.	132
<i>Відомості про авторів</i>	136

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Лазарчук В.В., Зброжек Д.Г.

Здано до набору 12.11.2005 р. Підписано до друку 30.12.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 21,18. Обл. вид. арк. 21,49. Замовлення № 13/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ.** Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20